

MÜJDECİ BALIK MASALINDA KÜLTÜREL GÖSTERGELER

Aysun DURSUN*

Giriş

Anlatıma dayalı türlerden biri olan masal, taşıdığı kültürel göstergelerle geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmaya yardımcı olur. Gerçek yaşamın güçlükleri, engelleri masal dünyasında kimi zaman olağan kimi zaman da sıra dışı yöntemlerle çözüme kavuşturulur.

Masalda görünüşte basit bir nesne aracılığıyla aşılacak sorun, bireyin içinde yaşadığı toplumda kendini ispat etme çabasına destek veren önemli çözüm yollarını gösterir. Çocuksuzluğun giderilmesine yardımcı olan elma, güçlü hayvanlar tarafından masaldaki gence verilen tüyler, kapısını çalan yaşlı adama yiyecek veren kadının iyiliği, padişahın kızını ve köyde yaşayanları canı pahasına koruyan gencin cesareti ile semboller dünyasında sayısız anlam kazanır.

Masallarda geçmişte hayalen yaşanmış olan, olağan veya olağanüstü dünyanın içinde hakkaniyet üzerine kurulmuş bir düzen vardır. Bu anlatılarda doğrudan öğüt vermek yerine çeşitli varlıkların roller üstlendiği birer öyküyle misaller üzerinden gerçek yaşama göndermeler yapılır. Hayaller üzerinden gösterilen bir ruh dünyasının inşa edilmesi, haklıyı haksız ayırt etmenin hayal evreninden gerçek dünyaya taşınması adına yapılan bir aktarımdır (Önal, 2018: 285).

Eski dünya düzeninde daha etkin bir biçimde varlık gösteren masal anlatma ve dinleme geleneği etrafında bireyler, adalet kavramı başta olmak üzere bir kişinin kendini iyi özelliklerle tanımlayabileceği pek çok önemli hususu masallardan öğrenirler.

Müjdecî Balık masalının kaynak kişisi, “Masallarda, kimsenin hakkını yememeyi, cömert olmayı, vicdanlı olmayı; masalın içinde yapılan işlerde kindar olmamayı, iyi insan olmayı, masalda haksızlık yapanın sonunda mutlaka hak ettiği şeyi çektiğini; masallardaki olaylara imrendiğini, iftihar ettiği söylemiştir.” (Önal, 2018: 288).

* Doç. Dr.- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Muğla - TÜRKİYE adursun@mu.edu.tr (ORCID: 0000-0002-1614-3618)

Sözlerin, davranışların ve inanışların arkaik yapıları üzerinden insanların yaşamlarındaki inançlar, ritler ve semboller çözümlenir (Önal, 2018: 283). Atıyla arasında güçlü bir bağ olduğu düşünülen destan kahramanın korkusuzca ve gözü pek tavırları, efsanelerde su veya ekmek isteyen bir Tanrı misafirine bunları sunmaktan kaçınmayan kişilerin durumları, halk hikâyelerinde bireylerin evlat sahibi olabilme çabaları türler arası geçişlerin ve masalların halk inanışları ile uygulamaları etrafında kültür taşıyıcılığı niteliğinin işaretlerini taşır.

Masalların değeri, uzak geçmişten günümüze insanlığın bilinçaltını ve sağduyusunu yansıtmalarından kaynaklanır. Masallarla haklı-haksız, doğru-yanlış, iyi-kötü gibi temel değerler arasındaki ilişkiler örneklendirilerek dolayısıyla somutlaştırılarak anlatılmış olur (Önal, 2018: 298). Masallardaki kişiler, bu kişilerin sosyal statüleri, yaşadıkları coğrafya, iklim, geçim kaynakları vb. gibi kültürel işaretler masalın anlatıldığı veya dinlendiği toplumun günlük yaşamı hakkında ayrıntılı bilgiler edinilmesine imkân verir. Bu bağlamda Müjdecî Balık masalı, söz konusu dönemin geçim kaynaklarını, yaşam koşullarını, toplum felsefesini yansıtmaları bakımından önemli göstergelere sahiptir.

Bu çalışmada türler arası geçişler çerçevesinde değerlendirilen Müjdecî Balık masalı, kesitlere ayrılarak incelenecektir. Türk kültüründe sembolleşen kültürel göstergelerin çözümlenmesiyle sosyokültürel yaşama ait önemli hususlar açıklanacaktır.

Masalın Kesitleri ve İncelenmesi

I. Kesit

Tüccar bir adam uzak diyarlara gemiyle sefere gider. Bu adamın bir çocuğu yoktur. Bu zengin tüccar yine bir sefere çıkar, gemi denizin ortasında aniden durur. Bunun üzerine gemide çalışanlar, sandallarla geminin etrafını kontrol eder. Bir yunusun gemiyi durdurduğunu görürler. Yunus dile gelir, adama bir oğlunun olacağını söyler ve ondan müjdesini ister. Adam, yunusa seferden dönerken müjdesini vereceğini söyler. Yunus gemiyi serbest bırakır (Önal, 2011: 400).

Türkler, Asya'nın coğrafi konumu itibarıyla daha çok kara askerî teşkilatına önem vermişlerdir. Türklerin denizcilik teşkilatı kurmak için girişimleri Anadolu'yu yurt edindikten sonra başlamıştır. Anadolu'nun Avrupa ile Asya kıtalarının arasında yer alması, kıtalar arası deniz ve kara yollarının birleşme noktası olması denizlere yönelmeyi gerekli kılmıştır (Bostan ve Özbaran, 2009: 13).

Tarihin en eski zamanlarından günümüze Türklerin deniz ve denizcilikle ilgili faaliyetleri genellikle sahip olunan alanların güvenliğini sağlama veya ticaret ile ilişkilendirilmiştir.

Masalın başkışilerinden biri olan ve tüccarlık yapan baba seferdeyken gemi aniden durur. Gemiye durduran bir balıktır ve bir isteği vardır. Tüccar bu engeli aşabilmek için bir vaatte bulunur. Kültürel anlamda, “vaat borcun aynıdır” atasözünde ifade edildiği üzere “herhangi bir iş için söz vermek, birine borçlu olmakla eşdeğer” (Albayrak, 2009: 854) kabul edilir.

Pek çok kültürde kısmet, verimlilik, doğurganlık, yaşamın yenilenmesi gibi bolluğu, bereketi işaret eden kavramlarla ilişkilendirilen balık (Okuşluk Şenesen, 2011: 219), masalda diğer pek çok balığa göre daha büyük boyutlara sahip olan yunus olarak görülmektedir. Balığın bu özelliği verilen haberin olumlu olduğunun işareti ve pekiştiricidir.

Türk kültüründe doğum gibi sevindirici bir haberin kim tarafından, ne zaman verildiği önemlidir. Bir bebeğin dünyaya geldiğini ilk haber veren kişi karşısındakinden müjdelik bekler. Bu gelenek günümüzde Türkiye'nin pek çok şehrinde varlığını korumaya devam etmektedir. Masalda balık, oğlanın babasından, verdiği habere karşılık müjdesini ister. Adam müjdeliği dönüşte vereceğini söyleyince bunu bir vaat olarak kabul eden balık, geminin gitmesine izin verir.

II. Kesit

Adam seferdeyken evine bir dilenci gelir, dilenci bir şey istemeden adamın iyi kalpli eşi ihtiyar adama yiyecek verir. Bu sırada konuşmaya başlarlar, kadının çocuğunun olmadığını öğrenen yaşlı adam kadına bir elma verir, elmayı kendisinin, kabuğunu atının yemesi halinde kadın ve adamın bir oğlu, atlarının da bir kulunu olacağını söyler, gider. Adam eve döndüğünde oğlunun olduğunu görür. Aradan zaman geçer adam ölür, ancak oğlu onun gibi sefere gitmez (Önal, 2011: 400).

Hızır, derviş, pir, ak sakallı ihtiyar adı ile anılan toplumun destekçisi, tecrübe sahibi olan yardımcıları anlatılarda olayların yönünü değiştiren ve Türk kültür hayatı içinde önemli bir yere sahip olan kişilerdir (Çorbacı, 2000: 12).

Denizlerde seferlere giden tüccarın evine gelen ve ihtiyaç sahibi gibi görünen kişi, Hızır veya Hızır-İlyas kültü etrafında tanınan yaşlı bilge adam motifiyle İslam inancında, Türk kültüründe ve edebiyatında pek çok anlatıda varlık gösterir (Ocak, 2007). Hızır'a ait inanışlar ve rivayetlerden büyük bir kısmı yazılı Doğu kaynakları ile benzerlik gösterir. Halk arasında Hızır, darda kalanların yardımına koşan, insanlara servet, kainata bereket veren kutsal bir kişidir. Onun ab-ı hayattan içtiği için ölümsüzlüğe kavuştuğu, zaman zaman kendini tanıtmadan insanlarla konuştuğu, iyilik yaptığı inanışları yaygındır (Boratav, 1987: 462-463). Bu kişinin kutsiyeti etrafında oluşan bolluk ve bereket masala da yansımıştır. Bir karşılık beklemeden yapılan iyiliğin ödüllendirileceği masalın derin yapısında bir öğretisi olarak sunulur.

Türk halk kültüründe elma, yaşamın her aşamasında verimliliğin, soy devamlılığının, ebediliğin, gençliğin, güzelliğin, gücün, sağlığın, sevginin sembolüdür (Şimşek, 2008: 194). Masalda elmanın iyileştirici gücüyle çocuksuzluğa çare bulunduğu, kadının bir erkek çocuğu, elmanın kabuğunu yiyen atın da bir kulunu olduğu görülür. Benzer duruma birçok masal ve halk hikâyesinde de yer verilir (Altun, 2008: 266).

Bir süre sonra adam ölür, oğlu onun işini devam ettirmez. Bu yüzden adamın yıllar önce balığa verdiği sözü tutması mümkün olmaz.

Bir kişinin verdiği sözden, ettiği yeminden vazgeçmesi sözünü tutmayan kişinin söylediklerine itibar edilmemesine, kendisine ve ailesine güvenilmemesine dolayısıyla o kişinin toplum tarafından dışlanmasına neden olur. Türk toplumunda söz vermek ve verdiği sözü tutmak büyük bir önem taşır. Toplumsal yaşamda kurulan dostluk ve güven bağı, bireylerin sözleri ve eylemlerinin tutarlılığıyla bir anlam kazanır (Dursun, 2015: 157). Sözün özellikle eski dünya düzeninde bireyler arası hukuk açısından da belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Masalda adamın aniden ölmesi ve bir sözünün/borcunun olduğunun bilinmemesi konuyla ilgili bir çözüm üretilmesine engeldir. Bu çerçevede özellikle sözlü kültür dönemi dikkate alındığında söylenen her söze dikkat edilmesi gerekliliği ortaya çıkar.

III. Kesit

Bir zaman sonra oğlan kendi eşini bulmak için atıyla yola çıkar. Ormanın içinde ilerlerken yolda bir geyik ölüsü görür. Geyiğin başında doğan, kaplan ve aslanın olduğunu ve birbirlerinden çekindikleri için geyiği bölüşemediklerini fark eder. Oğlan hayvanların arasında paylaşımı sağlar. Hayvanlar, oğlana başı derde girince kullanması için üç tüy verirler ve buldukları yerden ayrılırlar (Önal, 2011: 400-401).

Babasının ölümünden sonra kendi ailesini kurmak için yola çıkan oğlan, bir anlamda kendini gerçekleştirebilmek için evden ayrılmış olur. Bu süreçte gücünü ispat edebilmesi için bazı engelleri aşması gerekir. Türk kültüründe güç sembolizmiyle eşleştirilen kuşlar arasında yer alan doğan ve benzer şekilde orman yaşamında kuvvetleriyle öne çıkan aslan ve kaplan bir araya gelerek çocuğun gücünü pekiştirir.

Geyik, mitolojilerde hayvan mücadele sahnelerinde yer unsuru içinde ele alınmış, dolayısıyla kavram çiftlerinden olumsuz nitelikli olanlara işaret ederek yenilirken gösterilmiştir. Çin kaynaklarından aktarılan bir efsaneye göre geyiğin deniz tanrıçası sayıldığı bir Göktürk efsanesi de vardır. Ayrıca yine aynı devirde avlanarak kurban edilen geyik, hükümdarlıkla ilgili ve bey "kut"unun da simgesi idi (Çoruhlu, 2010: 164).

Aslan, kaplan ve doğan gibi kuvvet timsali hayvanların karşısında güçsüz kalan geyiğin mitik dönemdeki anlamını masalda sembolik olarak

devam ettirdiği görülür. Her biri birbirinden güçlü bu hayvanlar arasında paylaşımı sağlayan oğlan, bir anlamda gelecekte nasıl bir statüye sahip olacağını da göstermiş olur.

Aslanın güç, koruyucu bir simge veya taht timsali olması gibi unsurlar birçok mitolojide ortaktır. Hayvan mücadele sahnelerinde aslan, gök unsuruna uygun olarak zafer kazanan konumdadır ve iyi-kötü, aydınlık-karanlık gibi kavram çiftlerinden olumlu olan tarafa karşılık gelir. Aslanın postu ve yelesi de yiğitlik simgesi olarak kullanılmıştır. Türk mitolojisi ve sanatında alplık ongunu olarak yer alan kaplan, Türk boylarının ve yiğitlerinin en eski tözlerindedir. Aslan gibi kaplanın da bir taht simgesi olduğu ve zıt kavramların savaşına işaret eden hayvan mücadele sahnelerinde kaplanın galip hayvan olarak olumlu unsura karşılık gelecek şekilde gösterildiği bilinmektedir (Çoruhlu, 2010: 157-159). Türk mitolojisinde kutsal kabul edilen avcı kuşlar arasında kartal, doğan, şahin bulunuyordu. Oğuz boylarının kutsal sembolleri, ongunları doğan türlerinden meydana geliyordu (Ögel, 1993: 592).

Masalda yer alan aslan, kaplan ve doğan gencin gelecekte statü olarak yükseleceğinin göstergesi konumundadır. Bu hayvanlardan gelen güç, kutsiyetleriyle birleşerek oğlana verdikleri tüylerde simgeleşir.

IV. Kesit

Oğlan bir köye gider, köyde bir devin suyun başını tuttuğunu ve kendisine kurban verilmenden köye suyu göndermediğini öğrenir. Oğlan, yedi başlı devin yanına gider, kılıcıyla devi yaralar, sonra tüyleri kullanarak aslan, doğan ve kaplanı yardıma çağırır. Dev ölür, padişahın kızı ölümden kurtulur. Köye su gelir (Önal, 2011: 401).

Oğlanın aştığı ikinci büyük engel, köye suyu vermeyen yedi başlı devdir. Oğlan, devi kendi kuvvetinin yanında hayvanların verdiği tüylerle onların da gücünü ekleyerek alt eder. Masalın bu kesitinde oğlanın gücünün sembolik pek çok unsurla pekiştiği görülür.

Masalın kurgusal akışı içinde devle karşılaşan kahramanın, onunla olan savaşından galibiyetle ayrılması ruhsal açıdan üstün bir konuma gelmesini sağlar. Böylece evreni yeniden düzenleyebilecek bilgeliğe sahip olarak kolektif bellekteki yerini alır. Sembolik görünüm bakımından dev motifi ile evrenin temelini oluşturan dört unsur arasında güçlü bir imgesel anlam bağı bulunur. Yaşamın özü sayılan su ile devlerin ilgileri çok güçlüdür. Suyu sahiplendikleri, bu yolla canavar tipine uygun bir hareket tarzını benimsedikleri ve at, aslan, kaplan, fil gibi hayvanlarla kolektif bilinç dışından gelen verileri açığa çıkaran bir birlikteliğe sahip oldukları söylenebilir (Özdemir, 2019: 450-451). Daha önceden gençten aldıkları yardım karşılığında ona verdikleri tüylerle aralarındaki bağı koruyan aslan, kaplan ve

doğan bu sayede kahramanı masal dünyasında karşılaşılabileceği zorluklar veya engeller karşısında koruma altına almış olurlar. Masalda hanlık timsali bu hayvanların her birinin gücünün sembolik anlamda gence verdikleri tüylerde toplandığı ve gencin bu sayede Türk kültüründe kutsal kabul edilen suyu, kendi yararına kullanan yedi başlı devi alt edebildiği görülür.

V. Kesit

Padişah bu gencin kim olduğunu öğrenmek için yerini söyleyen kişiye ödül vereceğini duyurur. Bunun üzerine oğlanın yaralı olarak evinde kaldığı yaşlı kadın, padişaha gencin yerini söyler. Padişahın kızı ve askerleri oğlanı almak için gelirler ancak genç adam bir karşılık beklemeden iyilik yaptığı söyler (Önal, 2011: 402).

Gencin gücünü pekiştiren süreç, padişahın genç adamın başına ödül koymasıyla ortaya çıkar. Olağanüstü özellik gösteren tüylere ve büyük bir güce sahip olan oğlanın söz konusu durumda padişahın bir şey istememesi gücüne güç katar, diğer kişilerden farkını ortaya koyar. Masalın bu kesitinde anlatının başında karşılık düşünmeden yaşlı adama iyilik yapan oğlanın annesinin durumu dinleyiciye/okuyucuya hatırlatılmış olur. Genç adam da annesiyle benzer bir tavır sergilemiş ve yardımlaşmanın önemi ortaya konulmuştur. Sunulan örnek, nelerin iyilik olarak değerlendirilebileceği noktasında derin yapıda gelecek nesilleri düşünmeye sevk eder.

VI. Kesit

Padişahın kızı ve beraberindekiler, genç adamı temizlenmesi için yakınlardaki bir denize götürürler. O sırada yunus gelir, oğlanı alır gider. Padişahın kızı, bir sandalla yunusu takip eder. Yunus, oğlanın babası tarafından kendisine verilen sözün tutulmadığını bu yüzden çocuğun kendi hakkı olduğunu söyleyerek oğlanı yutar. Kız, yunusa oğlanı içeride tutacak diye altından bir taht ve salıncak verir. Bu sırada yunus ağzını açar, oğlan tüyleri kullanarak bir kuş olur, uçar. Padişahın kızı da kaçır ve kurtulurlar. Padişah, gence ne istediğini sorar, genç hiçbir şey istemez (Önal, 2011: 402).

Masalda suyun arındırıcı gücünden yararlanmak üzere genç adam denize götürülür. Oğlanın masalın başladığı yere, denize dönmesi dikkat çekicidir. Babasının vaktiyle verdiği sözü tutamaması genç adamı balıklarla karşı karşıya getirir.

Adalet kavramı, insanlık tarihinin ortak ve en değerli kavramlarından biridir. Bu kavram, günlük yaşamda dünyevi alanda aranır, eğer adalet gerçekleşmezse, kutsallar üzerinden öte dünyada hesaplaşmaların olacağı düşünülür (Önal, 2018: 285). Masalda genç adamın babasının balığa müjdelik verememesi âdeta adanan bir adağın gerçekleştirilememesine benzer. “Bir dileğin gerçekleşmesi amacıyla kurban kesip yoksullara dağıtmak veya kutsal

olduğuna inanılan bir güce niyette bulunmak” anlamına gelen adak adamak (URL-2) Türk toplumunda geçmişten günümüze halk arasında kabul görmüş önemli ritlerden biridir. Bu çerçevede bereket sembolizmiyle geleceği, varlığı, soy devamlılığını müjdeleyen balık, genci yutarak bir anlamda verdiği habere karşılık oğlanı almış olur.

Masalda kolektif bilinçdışına işaret eden bir diğer gösterge ise, Kur'an-ı Kerim'de Sâffât Suresi 139-148. ayetlerde (URL-1) yer alan Yunus Peygamber ve başından geçen ibretli hadiselerle kurulan kültürel bağdır. Böylece toplumsal bellekteki bilgilerle pekişen masal, verilen sözün tutulmasının önemine işaret ederken kutsiyetine de vurgu yapar.

Ayrıca Verbitskiy'in derlediği “Altay Yaratılış Destanı”nda önemli bir yeri olan balık, özellikle göl ve nehir kıyılarında yaşayan Türkler tarafından bereket ve bolluk timsali, evlilikte de mutluluk ve üremenin simgesi olarak görülmüştür (Çoruhlu, 2010: 165). Çocuğun doğumunu müjdeleyen balık bu sembolizmin masala aktarılmasını sağlamıştır.

Genç adamın balığın karnından padişahın kızının ve sihirli tüylerin yardımıyla bir kuş olup çıkmayı başarması gelecekte sahip olacağı statüyü işaret etmesi bakımından büyük önem taşır. Padişahın kızı, altın taht, hanlık sembolü hayvanlardan gelen sihirli nesne ve kendisinin yine hanlık simgesi bir hayvana dönüşümü genç adama masalın içinde yaşamda biçilen rolün kültürel sembolleridir.

VII. Kesit

Oğlan akşamları tüyü birleştirip kuş olur, kızın odasının penceresine gider. Her gece kızın sütünün yarısını içer, elmasının yarısını yer, kızı öper ve gider. Kız bunu kimin yaptığını anlamak için hizmetçileri çağırır. Hizmetçisi kızın yüzündeki süt izinden bir başkasının geldiğini anlar ve kıza bir akıl verir. Kız bütün gece uyumaz, oğlanın kim olduğunu öğrenir (Önal, 2011: 402-403).

Olağanüstü nesnelere kut sembollerinin genç adam üzerindeki koruyuculukları masal boyunca devam etmektedir. Gelecekte kurulacak evlilik bağının işaretleri süt ve elma sembolizminde görülür. Kuş kılığında kızın penceresine gelen genç adam, elmanın yarısını yiyerek, sütün yarısını içerek evlilik bağıyla tamamlanacak beraberliğin işaretini vermektedir. Bu işaretleri dikkate alan padişahın kızı, aldığı yardımla bunun kim tarafından yapıldığını anlar.

VIII. Kesit

Oğlan kızı, babasından ister. Padişah ise evlenmeleri için kendi sarayının karşısına en az sahip olduğu saray kadar güzel bir saray yaptırmasını şart koşar. Oğlan sihirli tüyleri kullanarak sarayın

yapılmasını sağlar. Padişah, kızını oğlana verir, genç adam devle mücadele ettikten sonra bir süre yanında kaldığı kadını annesi gibi benimser. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar (Önal, 2011: 402-403).

Masalın bu kesitinde genç adamın aşması gereken son bir engel vardır. Padişahın istediği sarayı bir kez daha sihirli tüyleri kullanarak yaptırır. Masalın başından sonuna kadar görülen hanlık sembolizminin işaretleri sarayın yapılmasıyla tamamlanmış olur. Böylelikle genç adamın yeni bir statü elde ettiği görülür.

Sonuç

Yaşam biçiminin geçmişten günümüze kültürel göstergelerin belirleyicisi olduğu söylenebilir. Orta Asya'da konargöçer yaşam süren Türkler için su kaynaklarının yakınlarında olmak yaşamın sürdürülebilirliğinin gereğiydi. Bu çerçevede su ve suya bağlı pek çok inanç ve pratik geliştiren eski Türkler Anadolu'yu yurt edindikten ve yerleşik yaşama geçtikten sonra sınırlarını korumak ve ticareti geliştirmek için Anadolu coğrafyasının üç tarafında yer alan denizlere yönelmişler, zaman içinde kendi denizcilik kültürlerini ve dolayısıyla hukukunu oluşturmuşlardır.

İçinde barındırdığı kültür unsurlarıyla sosyal yaşamın aynası konumunda olan masallar en eski zamanlardan günümüze bir topluma ait pek çok unsuru geleceğe aktarmanın en pratik yollarından birini oluşturmuştur.

Müjdecî Balık masalının başından sonuna kadar su kültü ve bu kültüye bağlı inanmalar etrafında kültürel göstergeler takip edilebilmektedir. Denizlerde sefere giden adam, gemiyi durduran yunus, Hızır olduğu tahmin edilen yaşlı adam, suyun başını tutan yedi başlı dev, delikanlının temizlenmesi için deniz kenarına götürülmesi, yunusun delikanlıyı denizde yutması gibi masalda önemli bir yer teşkil eden su, suya bağlı inanmalar ile deniz ve denize ait unsurlar Türk denizcilik tarihine uygun bir seyir göstermektedir. Türklerin denizlerle ticaret yoluyla kurdukları kuvvetli bağ, masalda da bir karşılık bulmuştur.

Ayrıca masalda metnin derin yapısı incelendiğinde söz verme ve verdiği sözü yerine getirme, karşılık beklemeden iyilik yapma, yardımlaşma gibi Türk kültüründe önem verilen temel değerlere işaret eden göstergeler tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Albayrak, N. (2009). *Türkiye Türkçesinde Atasözleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.

- Altun, I. (2008). Türk Halk Kültüründe Elma. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 3/5, 262-281.
- Boratav, P. N. (1987). Hızır. *İslam Ansiklopedisi*, C.5/1, 457-471, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Bostan, İ. ve Özbaran, S. (2009), *Başlangıçtan XVII. Yüzyılın Sonuna Kadar Türk Denizcilik Tarihi 1.* (ed. İ. Bostan – S. Özbaran), İstanbul: Deniz Basımevi Müdürlüğü.
- Çorbacı, Ç. (2000). *Türk Masallarında Yardımcı İhtiyar Motifi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Çoruhlu, Y. (2010). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Dursun, A. (2015). Türkiye Türkçesi Atasözlerinde Sözlü Hukuk. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.8, S.38, 151-160.
- Ocak, A. Y. (2007). *İslam-Türk İnançlarında Hızır yahut Hızır-İlyas Kültü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Okuşluk Şenesen, R. (2011). Türk Halk Kültüründe Bolluk ve Bereketle İlgili İnanç ve Uygulamalarda Eski Türk Kültürü İzleri. *Folklor/Edebiyat*, C. 17, S. 66, 209-228.
- Ögel, B. (1993), *Türk Mitolojisi*. C. I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Önal, M. N. (2011). *Muğla Masalları*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları.
- Önal, M. N. (2018). Masal Anlatıcılarının Bilinçaltılarında Adalet Kavramı. 9. *Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri (Türk Halk Edebiyatı)*, C. 2, 283-300, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, S. D. (2019). *Türk Halk Anlatılarında Dev Motifi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Şimşek, E. (2008). Ölümsüzlük İlacı Elma. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S.3/5, 193-204.
- URL-1: <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/S%C3%A2ff%C3%A2t-suresi/3927/139-148-ayet-tefsiri> (Erişim Tarihi: 01.08.2023)
- URL-2: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.08.2023)